

OBSAH

Úvod ...15

ČÁST PRVNÍ: DUCHOVNÍ ZÁKLADY

1.1 Tajné nauky ...23

1.2 Tajné vědy ...24

1.3 Gnóze ...25

1.3.1 Pojem ...25

1.3.2 Historické hledisko ...25

1.3.3 Nauka ...26

1.3.3.1 Doktrína ...27

1.3.3.2 Podstata gnóze ...28

1.3.3.3 Prameny ...29

1.3.3.4 Nauka o kosmu ...31

1.3.3.5 Představy o makrokosmu a mikrokosmu ...32

1.3.3.6 Stvoření světa (Genesis) ...35

1.3.3.7 Vysvobození ...35

1.3.4 Gnostické společenství ...37

1.3.5 Pohlavnost jako původ stvoření ...37

1.3.6 Gnóze a křesťanství ...38

1.3.7 Gnostická metodika ...38

1.3.8 Souvislosti potřebné dnešnímu pozorovateli ...39

1.3.9 Výhled ...39

1.3.10 Přehled literatury ...40

1.4 Novoplatonismus ...42

1.4.1 Platón ...42

1.4.2 Pýthagoreismus ...44

1.4.3 Orfismus ...45

1.4.4 Florentský novoplatonismus ...47

1.4.4.1 Marsilio Ficino ...51

1.4.4.1.1 Nauka ...52

1.4.5 Přehled literatury ...54

1.5 Tajné nauky ...55

1.5.1 Roviny vědomí ...55

1.5.1.1 Archaická rovina ...58

1.5.1.2	Magická rovina ...60
1.5.1.3	Mytická rovina ...62
1.5.1.4	Mentální rovina ...64
1.5.1.5	Integrální rovina ...67
1.5.2	Magie ...69
1.5.2.1	Pojem ...69
1.5.2.2	„Černá“ a „bílá“ magie ...69
1.5.2.3	Přehled literatury ...71
1.5.3	Astrologie ...75
1.5.3.1	Pojem ...75
1.5.3.2	Původ ...76
1.5.3.3	Nauka ...80
1.5.3.4	Přehled literatury ...82
1.5.4	Alchymie ...83
1.5.4.1	Pojem ...83
1.5.4.2	Podstata alchymie ...83
1.5.4.3	Hermés Trismegistos ...87
1.5.4.4	Hermetická literatura ...88
1.5.4.5	Smaragdová deska ...97
1.5.4.6	Přehled literatury ...104
1.5.5	Kabala ...106
1.5.5.1	Co předcházelo ...106
1.5.5.2	Pojem a nauka židovské kabaly ...110
1.5.5.2.1	Kabala a alchymie ...119
1.5.5.3	Křesťanská kabala ...121
1.5.5.4	Přehled literatury ...126
1.5.6	Teosofie a pansofie ...127
1.5.6.1	Teosofie ...127
1.5.6.2	Podstata teosofických představ ...131
1.5.6.3	Paracelsus a paracelsiáni ...134
1.5.6.4	Jakob Böhme a jeho doba ...138
1.5.6.5	Reformace – návrat „zlatého věku“ ...143
1.5.6.6	Přehled literatury ...147
1.5.7	Gnosticko-teosofické myšlení jako hereze ...148

ČÁST DRUHÁ: PŘEDCHŮDCI

2.1	„Starší“ rosenkruciáni ...163
2.1.1	První rosenkruciánský spis ...163
2.1.2	Legenda o Christianu Rosenkreutzovi ...163
2.1.3	Tübingenský kroužek ...167

2.1.4	Střediska rosenkruciánů	...170
2.1.5	Rozvoj rosenkruciánství	...173
2.1.6	Diskuse s odpůrci	...175
2.1.7	Přehled literatury	...179
2.2	Svobodné zednářství	...182
2.2.1	Co předcházelo	...182
2.2.2	Definice	...183
2.2.3	Název a původ	...183
2.2.3.1	Legenda o Híramovi	...186
2.2.3.2	Operativní zednářství	...191
2.2.3.3	Svobodné zednářství a rosenkruciánství	...192
2.2.3.4	Založení londýnské velkolóže	...194
2.2.3.5	Konstituce	...194
2.2.4	Svobodné zednářství ve Francii a tzv. skotské neboli jakobínské zednářství	...195
2.2.4.1	„Jakobíni“	...196
2.2.4.2	André-Michel de Ramsay a jeho kruh	...197
2.2.4.2.1	Ramsayův <i>Discours</i>	...200
2.2.4.2.2	Legenda o vzniku skotského zednářství	...206
2.2.4.3	Další vývoj zednářství ve Francii	...207
2.2.4.4	Jakobínské neboli skotské zednářství v zrcadle zednářské literatury	...208
2.2.5	Shrnutí	...215
2.2.6	Odkazy na literaturu	...217

ČÁST TŘETÍ: TEOSOFICKO-PANSOFICKÉ TAJNÉ SPOLEČNOSTI V 18. STOLETÍ

3.1	Základní pojem	...223
3.1.1	Okultismus	...223
3.1.1.1	Parapsychologie	...224
3.1.1.2	Spiritismus	...225
3.1.2	K problematice okultních hnutí	...226
3.1.3	Odkazy na literaturu	...229
3.2	Hermetické (alchymické) zednářství 18. století	...231
3.2.1	Pojmy	...231
3.2.2	Původ	...231
3.2.3	Působení	...232
3.2.4	Odkazy na literaturu	...235
3.3	Zednářské vysoké stupně s alchymicko-teosofickou tradicí v Německu	...236

3.3.1	Co předcházelo ...237
3.3.2	Clermontský systém ...238
3.3.2.1	Legenda o vzniku ...238
3.3.2.2	Stupně ...238
3.3.2.3	Rosa ...240
3.3.2.4	<i>Patefactio Secreti</i> ...241
3.3.2.5	Johnson a Fünen ...244
3.3.3	Templářský řád „striktní observance“ ...244
3.3.3.1	Karl Gotthelf von Hund a Altengrotkau ...245
3.3.3.2	Založení ...246
3.3.3.3	Naumburská lóže ...246
3.3.3.4	Organizace ...247
3.3.3.4.1	Stupně ...248
3.3.3.4.2	Třída „laborantů“ ...249
3.3.3.5	Konvent v Altenbergu a jeho závěry ...252
3.3.4	Rosenkruciáni, templáři a tajné nauky v zednářském nástupnictví ...253
3.3.5	Literatura ...254
3.4	Florence 18. století jako centrum zednářsko-rosenkrucián- ských aktivit ...254
3.4.1	Florentská tradice ...255
3.4.2	Založení lóže ...256
3.4.3	Duchovní rozepře ...256
3.4.4	Baron Stosch a jeho kruh ...261
3.4.5	Florentské dokumenty ...264
3.4.6	Literární odkazy ...265
3.5	Johann August Starck (1741–1816) a klerikát striktní observance v letech 1767 až 1778 ...266
3.5.1	Starck ...266
3.5.2	Melesinův systém v Petrohradě ...267
3.5.3	Založení klerikátu ...268
3.5.4	Legenda o původu ...269
3.5.5	Konvent v Kohlo ...269
3.5.6	Údajná tajemství templářského řádu ...271
3.5.6.1	Přijímací rituál templářů ...272
3.5.6.2	Klerikové templářského řádu ...275
3.5.6.3	Templářská bible ...275
3.5.6.4	Bafomet a magický čtverec ...277
3.5.7	Starckův klerikát ...280
3.5.7.1	Legenda o původu ...280
3.5.7.2	Organizace kleriků ...281
3.5.7.3	Stupně ...281

3.5.8	Klerikální dokumenty ...282
3.5.8.1	<i>Character Magico-Cabbalistico-Sophicus</i> ...283
3.5.8.2	<i>Tabula Chaeremonis</i> ...285
3.5.8.2.1	Výchozí legenda ...286
3.5.8.2.2	Výňatky z textu ...286
3.5.8.3	„Philosophia Hermetica“ Frederika Gualda ...294
3.5.8.3.1	O pravosti rukopisu ...294
3.5.8.3.2	Výňatky z textu ...294
3.5.9	Odkazy na literaturu ...304
3.6	„Švédský“ systém ...305
3.6.1	Co předcházelo ...305
3.6.2	Eckleff ...305
3.6.3	Eckleffovy listiny ...307
3.6.4	Plommenfeldt ...308
3.6.5	Zinnendorf ...310
3.6.6	Vévoda Södermanland a jeho kruh ...310
3.6.7	Stupně ...312
3.6.8	Historie vzniku ...313
3.6.8.1	Kritika pramenů ...317
3.6.8.2	Další verze řádové legendy ...320
3.6.9	Nauka ...320
3.7	Bratrstvo řádu zlatých a růžových křížáků ...322
3.7.1	Co předcházelo ...322
3.7.1.1	Samuel Richter a jeho spisy ...323
3.7.1.2	Řád nerozlučných ...327
3.7.1.3	Dopis bratrstvu ...329
3.7.1.4	Ludwig Conrad Orvius ...330
3.7.1.5	Gottfried Wilhelm von Leibniz ...332
3.7.1.6	Hermann Fictuld a jeho spisy ...332
3.7.1.7	Sulzbach jako centrum rosenkruciánsko- -kabalistické činnosti ...337
3.7.1.7.1	Sulzbašské tiskárny a jejich tisky ...338
3.7.1.7.2	Hebrejská jazyková společnost ...340
3.7.1.7.3	Knorr von Rosenroth ...341
3.7.1.7.4	Franciscus Mercurius van Helmont ...342
3.7.1.7.5	Pseudonymy Christian Peganius a Abraham Benedict Rautner ...343
3.7.1.7.6	<i>Kabbala denudata</i> ...344
3.7.1.7.7	Kabalistický „Eš Mecaref“ ...348
3.7.1.7.8	Další edice ze Sulzbachu ...353
3.7.1.8	Význam exorcismu v systému zlatých a růžových křížáků ...357

3.7.2	Bernhard Joseph Schleis(s) von Löwenfeld	...357
3.7.3	Johann G. Gottfried Doppelmayer	...358
3.7.4	Friedrich J. Wilhelm Schröder a marburský kroužek	...359
3.7.5	Kassel	...366
3.7.6	Řezno	...371
3.7.7	Vídeň	...371
3.7.8	Berlín	...375
3.7.8.1	Wöllner	...376
3.7.8.2	Bischoffwerder	...378
3.7.8.3	Činnost berlínských rosenkruciánů	...379
3.7.9	Hamburk	...382
3.7.9.1	Tajné obrazy rosenkruciánů	...383
3.7.10	Organizace	...386
3.7.10.1	Nejstarší forma	...386
3.7.10.2	Stanovy	...386
3.7.10.3	Reforma v roce 1767	...387
3.7.10.4	Reforma v roce 1777	...388
3.7.10.5	Stupně	...389
3.7.11	Legenda o vzniku řádu	...392
3.7.11.1	Škola ormusů neboli mudrců světa	...392
3.7.11.2	Řád stavitelů z Východu	...393
3.7.12	Řádové zákony	...393
3.7.13	Řádová nauka	...395
3.7.13.1	Instrukce pro 1. stupeň	...397
3.7.13.1.1	Učebnice alchymie	...402
3.7.13.2	2. stupeň	...405
3.7.13.3	3. stupeň	...412
3.7.13.4	4. stupeň	...414
3.7.13.5	5. stupeň	...417
3.7.13.6	6. stupeň	...421
3.7.13.7	7. stupeň	...421
3.7.13.8	8. stupeň	...423
3.7.13.9	9. stupeň	...426
3.7.13.9.1	Svatá magie Abramelinova	...427
3.7.13.9.2	Magie podle Schleißes von Löwenfeld	...438
3.7.13.9.3	Šémhamforáš	...441
3.7.13.9.4	Urim a Thumim	...442
3.7.14	<i>Compaß der Weisen</i>	...443
3.7.14.1	Historie vzniku zlatých a růžových křížáků podle „Kompasu“	...444
3.7.15	Učební spis „Hermetisches A. B. C.“	...449

- 3.7.16 Wellingovo *Opus Mago-Cabbalisticum* ...451
- 3.7.16.1 Georg Welling ...452
- 3.7.16.2 O historii spisu ...452
- 3.7.16.3 K obsahu *Opus Mago-Cabbalisticum* ...456
- 3.7.17 Vrchol a zánik řádu ...462
- 3.7.18 Odkazy na literaturu ...468
- 3.7.19 Dodatek: Johann Joseph Gassner ...469
- 3.7.20 Vliv dobrodruha a šarlatána Johanna Georga Schrepfera (1739–1774) na řád zlatých a růžových křížáků ...474
- 3.8 Bratři svatého Jana Evangelisty z Asie v Evropě ...481
  - 3.8.1 Sourozenci von Ecker a Eckhoffen ...481
    - 3.8.1.1 Řád *Rotae et aureae crucis* a Weishauptův řád iluminátů ...481
    - 3.8.1.2 Vídeňská lóže U sedmera nebes ...483
  - 3.8.2 Řád rytířů a bratří světla ...483
    - 3.8.2.1 Řádová legenda ...483
    - 3.8.2.2 Prameny ...485
    - 3.8.2.3 Alchymie, magie a teosofie jako pilíře učební soustavy ...486
    - 3.8.2.4 Alchymický výklad legendy o Híramovi ...489
    - 3.8.2.5 Recepty pro vykuřovadla při rituálních úkonech ...490
  - 3.8.3 Nauka ...490
  - 3.8.4 Vídenští „asijsí bratři“ ...491
  - 3.8.5 Tzv. grünstadtský systém ...491
    - 3.8.5.1 Rituály a poučení ...493
      - 3.8.5.1.1 Poučení pro 4. stupeň ...493
      - 3.8.5.1.2 Poučení pro 5. stupeň ...497
      - 3.8.5.1.3 6. stupeň ...501
      - 3.8.5.1.4 7. stupeň ...501
  - 3.8.6 Hamburští „asiaté“ ...501
  - 3.8.7 Organizace ...502
  - 3.8.8 Literatura asijských bratří a o nich ...505
  - 3.8.9 Boj se zlatými a růžovými křížáky ...507
  - 3.8.10 Konec ...508
  - 3.8.11 Hodnocení zednáře ...509
  - 3.8.12 *Karl Adolf Anderson Boheman (1770–?) a asijsí bratři ve Skandinávii* ...512
  - 3.8.13 Vliv židovského kabalisty Ephraima Josepha Hirsche na řád „bratří sv. Jana Evangelisty z Asie v Evropě“ ...516

- 3.9 Zednářské systémy vysokých stupňů s alchymickou, teosofickou a pansofickou tradicí ve francouzské jazykové oblasti
18. století ...529
- 3.9.1 Hermetický (alchymický) zednářský systém
Illuminés d'Avignon ...530
- 3.9.1.1 Pernety ...530
- 3.9.1.2 *Rite Hermétique* ...532
- 3.9.1.2.1 Stupně ...532
- 3.9.1.3 Pernetyho pobyt v Berlíně v letech 1768–1783 ...533
- 3.9.1.4 Vývoj ve Francii ...537
- 3.9.1.4.1 Skotský filosofický rituál ...535
- 3.9.1.4.2 Pernetyho návrat do Francie ...536
- 3.9.1.5 Nauka ...536
- 3.9.1.6 *Illuminés d'Avignon* ...537
- 3.9.1.6.1 Tadeuzs Grabianka ...538
- 3.9.1.6.1.1 Eliáš Umělec ...539
- 3.9.1.6.1.2 Další vývoj ...540
- 3.9.1.6.2 Organizace, stupně, rada sedmi ...542
- 3.9.1.7 Konec ...543
- 3.9.1.8 Odkazy na literaturu ...545
- 3.9.2 Řád vyvolených kněží rytířů (*Chevaliers Elus Coëns*) ...545
- 3.9.2.1 Martinez de Pasqually zakládá lóže ...545
- 3.9.2.1.1 *Tribunal Souverain de l'Ordre des Elus Coëns* ...548
- 3.9.2.1.2 Rodina a přátelé ...548
- 3.9.2.2 Původ názvu *Elus Coëns* ...548
- 3.9.2.3 Vnitřní napětí ...549
- 3.9.2.4 Pasquallyho sekretáři ...550
- 3.9.2.5 Poslední Pasquallyho působení ve Francii a jeho odcestování do Santo Dominga ...551
- 3.9.2.6 Následníci a konec řádu ...552
- 3.9.2.7 Vnější organizace ...552
- 3.9.2.7.1 Stupně ...553
- 3.9.2.8 Zdroje nauky ...554
- 3.9.2.9 Nauka ...556
- 3.9.2.10 Odkazy na literaturu ...565
- 3.9.3 *Chevaliers Bienfaisants de la Cité Sainte (C. B. C. S.)* ...567
- 3.9.3.1 Co předcházelo ...567
- 3.9.3.1.1 Jean-Baptiste Willermoz ...567
- 3.9.3.1.2 Svobodné zednářství v Lyonu a Metách ...567

- 3.9.3.1.3 Rytíři černého orla ...569
- 3.9.3.1.4 Pierre-Jacques Willermoz ...571
- 3.9.3.1.5 J.-B. Willermoz a *Elus Coëns* ...572
- 3.9.3.1.5.1 Magická praxe ...573
- 3.9.3.1.5.2 Přijímání žen do řádu ...573
- 3.9.3.1.5.3 Reformy ...574
- 3.9.3.1.5.4 Nauka ...575
- 3.9.3.1.6 Hermetičtí bratři z Met ...575
- 3.9.3.1.7 Lóže *Saint-Jean des Voyageurs* v Drážďanech a lóže *La Candeur* ve Štrasburku ...577
- 3.9.3.1.7.1 Aloys von Brühl ...577
- 3.9.3.1.8 V. provincie Burgundsko ...578
- 3.9.3.1.9 Rozkol ...578
- 3.9.3.1.10 Štrasburk – středisko německo-francouzské spolupráce ...579
- 3.9.3.1.11 Připojení lyonské velkolóže ke striktní observanci ...579
- 3.9.3.1.12 II. a III. provincie (Albernia a Occitania) ...580
- 3.9.3.1.13 Stupně ...580
- 3.9.3.1.14 Georg August Weiler ...580
- 3.9.3.1.14.1 Weiler a Johann Ferdinand von Kuffstein ...581
- 3.9.3.1.14.2 Weilerovo působení ve službách striktní observance ...583
- 3.9.3.1.15 Napětí ve francouzském zednářství ...585
- 3.9.3.2 „Vnitřní“ řád přijatých Skotů ...585
- 3.9.3.2.1 Unie s Velkým Orientem a *Convent des Gaules* ...585
- 3.9.3.2.2 Rudolf Salzmann a zednářští teosofové ve Štrasburku ...586
- 3.9.3.2.2.1 Společnost „neznámých představených“ ...586
- 3.9.3.2.3 Původ názvu C. B. C. S. ...588
- 3.9.3.2.4 Organizace ...588
- 3.9.3.2.5 Hermetická učební soustava ...589
- 3.9.3.2.6 *Collège Métropolitain* ...590
- 3.9.3.2.7 Konvent ve Wilhelmsbadu ...591
- 3.9.3.2.7.1 Ferdinand von Braunschweig-Lüneburg ...592
- 3.9.3.2.7.2 Karl Eberhard Wächter ...594
- 3.9.3.2.7.3 Výsledky konventu ...595
- 3.9.3.3 Odkazy na literaturu ...599
- 3.9.4 Filaleti ...599
- 3.9.4.1 Co předcházelo ...599
- 3.9.4.2 Vnější organizace: dvanáct tříd ...600
- 3.9.4.3 Pátrání po původu zednářství ...602

3.9.4.4	Lóže <i>Philadelphes de Narbonne</i> ...603
3.9.4.5	Kontakty s jinými zednářskými osobnostmi a systémy ...604
3.9.4.6	Konventy – 1. a 2. konvent filaletů ...605
3.9.4.7	Konec ...608
3.9.5	<i>Illuminés Théosophes (Illuminated Theosophists)</i> neboli Swedenborgův ritus ...609
3.9.5.1	Emanuel Swedenborg ...609
3.9.5.1.1	Nauka ...615
3.9.5.1.2	Poslední léta Swedenborgova života a první výsledky jeho učení ...623
3.9.5.2	Swedenborgiáni ...623
3.9.6	Saint-Martin a (starší) martinisté ...625
3.9.6.1	Saint-Martin ...625
3.9.6.1.1	Nejdůležitější díla ...626
3.9.6.1.2	Společenská činnost ...627
3.9.6.1.3	Nauka ...627
3.9.6.1.4	„Neznámý filosof“ ...629
3.9.6.2	Vliv Saint-Martinovy nauky ...630
3.9.6.3	Odkazy na literaturu ...632
3.10	Ohlédnutí za „osvícenými“ 18. století a výhled na jejich následníky v 19. století ...633
	Tabule V až VIII ...635
	Příloha – Hlavní plán pro přítomné desetiletí ...640
	Ediční poznámka ...650
	Rejstřík ...651